

21/2018

LAUSUNTO MAAKUNTIEN VIITEARKKITEHTUURISTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Pirkanmaan liiton lausuntoa maakuntien viitearkkitehtuurista. Lausunto on pyydetty antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön (VM040:00/2017) 2.4.2018 mennessä.

Lausuntopyyntömateriaaleissa kuvataan maakuntauudistuksen toimeenpanossa suunniteltava maakuntien yhteisen vakiintuneen toiminnan tavoitetilan viitearkkitehtuuri 3-5 vuoden aikajänteellä maakuntauudistuksen lainsäädännön valmistumisesta.

Maakuntien viitearkkitehtuurin tavoitteena on muodostaa maakuntauudistusta tukeva yhteinen käsitys maakuntien palveluiden, niitä toteuttavien prosessien sekä maakunnan organisaatorajat ylittävien prosessien rajapintojen (mm. valtio - maakunta - kunta - yksityinen) tavoitetilasta.

Yleiset kommentit viitearkkitehtuurista

Maakunnan viitearkkitehtuurista esitetyssä raportissa ja sen liitteissä (erityisesti liitteet 3 ja 9) on puutteita palvelukuvauksissa, päätietoryhmissä ja tietovarannoissa. Näiden kokonaisuuksien määrittämiseen ja muodostamiseen tulisi perehtyä ja valmistelussa tulisi käyttää palveluita ja tietovarantoja tuottavien tahojen asiantuntemusta.

Pirkanmaan liitto huomauttaa, että liitteessä 3 esitetyt palvelukokonaisuudet perustuvat osin vanhaan, osin uudistuvaan ja osin ei mihinkään lainsäädäntöön. Myös termien käytössä on epätarkkuutta, johon Pirkanmaan liitto toivoo parannusta.

Pirkanmaan liitto kyseenalaistaa palvelujaottelun tekemisen tarpeellisuuden. Uudet maakunnat vastaavat itse palvelukokonaisuuksista. Lisäksi esitetyistä palvelukokonaisuuksista puuttuu merkittäviä uuden maakunnan tehtäväkokonaisuuksia ja vastaavasti siellä on esitetty tehtäviä, joita mikään laki ei velvoita uutta maakuntaa tekemään.

Kommentit viitearkkitehtuurin liitteinä olevista kuvauksista

Kommentit liitteestä 3 palvelukartta

Pirkanmaan liitto katsoo, että liitteessä 3 (Palvelukartta) esitetyt palvelukokonaisuudet tulisi luokitella ja esittää samalla tarkkuustasolla. Nyt tarkastelutasoissa on suurta vaihtelua toimijoiden ja yksiköiden välillä. Palvelukokonaisuudet tulisi esittää kaikki yleisellä tasolla tai vaihtoehtoisesti samalla tarkemmalla tarkkuustasolla. Yleisellä tasolla palvelukokonaisuuksiksi voisi riittää vain lakisääteiset tehtävät, huomioiden kuitenkin, että maakunnan tehtävistä säädetään myös muussa lain-

2 (3)

säädännössä kuin maakuntalaissa. Viitearkkitehtuurin kuvaus -raportin mukaan viitearkkitehtuurissa pyritään pitäytymään verrattain ylätasolla palveluita kuvattaessa. Pirkanmaan liitto kannattaa tätä tavoitetta ja toivoo, että palvelukartta yhtenäistetään tällä periaatteella.

Pirkanmaan liitto katsoo, että palvelukokonaisuudet on esitetty epäloogisesti. Palvelukartasta (liite 3) puuttuu keskeisiä lakisääteisiä tehtäviä, ja toisaalta siellä on esitetty tehtäviä, jotka eivät siirry uusiin maakuntiin. Alueiden käytön isot kokonaisuudet kuten esim. energia- ja vesihuolto puuttuvat päätasolta (sivu 1) eikä niitä ole myöskään esitetty alatasoissa (sivu 2). Liikennejärjestelmäsuunnitelma ja liikennejärjestelmätyö tulisi kuulua alueiden käytön palveluihin, joihin se lakisääteisesti kuuluu (vrt. MRL muutokset), tai vaihtoehtoisesti liikennepalveluihin. Tienpito osa-alueineen sekä henkilökuljetukset puuttuvat palvelukartasta kokonaan. Rakennusperinnön korjausneuvonta ei ole alueiden käytön tehtävä. Se kuuluu Museovirastolle ja maakuntamuseolle.

Pirkanmaan liitto katsoo, että samoja palvelukokonaisuuden tehtäviä on mainittu useaan kertaan, ja lisäksi turhaankin esitetty kenelle niitä tuotetaan. Vesien- ja merenhoidon palvelut sekä vesi- ja kalatalouden palvelut on esitetty erillisinä kokonaisuuksina, kun niiden tulisi olla yhdessä. Laatikoiden liukuväritystä tulisi korjata ja yhtenäistää.

Liitteessä 3 esitetyistä luonnonsuojelun tehtävistä suuri osa ei ole lakisääteisiä. Palvelukartassa ei ole esitetty mitkä luonnonsuojelua koskevat tehtävät siirtyvät maakuntiin ja mitkä valtiolle. Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen on ainoa maakuntaan siirtyvä tehtävä. Muuten luonnonsuojelun tehtävät siirtyvät Luova:an.

Alueiden käytön viestintä- ja tietopalveluihin tulisi lisätä tiedon tuottamisen ja jakamisen palvelut, esim. paikkatiedot. Myös osallistuminen ja vuorovaikutus tulisi mainita alueidenkäytön palveluissa.

Viitearkkitehtuurin kuvaus -raportin perusteella palvelukokonaisuudet on määritelty asiakaslähtöisiin palvelukokonaisuuksiin aihepiireittäin. Temaattisessa luokiteltavassa toimijat ja niiden väliset yhteydet palveluiden tuottamisessa hahmottuvat epäselvästi.

Pirkanmaan liitto esittää huolen siitä, että osa palvelukokonaisuuksista, erityisesti alueiden käyttöön sisältyvät palvelut, on vajavaisesti kartoitettu ja esitetty liitteessä 3. Lähtötietona on käytetty alueuudistuksen tiekartta-sivustoa (www.alueuudistus.fi), jossa alueiden käytön tehtävät vaatisivat tarkennuksia. Viitearkkitehtuurin kuvaus -raportin sivulla 34 on kooste toimijoille kuuluvista tehtävistä. Myös siinä on samoja puutteita palvelukokonaisuuksissa.

Kommentit liitteestä 8 päätietoryhmät

Viitearkkitehtuurin kuvaus - raportin mukaan muita kuin sote- ja kasvu- ja ympäristöterveydenhuollon palveluiden päätietoryhmiä ei ole viitearkkitehtuurin valmistelussa juurikaan määritelty. Pirkanmaan liitto esittää huolen siitä, että viitearkkitehtuurissa päätietoryhmät kuitenkin kuvataan näistä tunnistetuista puutteista huolimatta.

Päätietoryhmät-liite sisältää samankaltaisia epäloogisuuksia kuin palvelukokonaisuudet (liite 3). Liikennepalveluita ei mainita yhdessäkään tietoryhmäkokonaisuudessa kun sen sijaan esimerkiksi pinta- ja pohjavesitiedot ovat erikseen mainittu omina kokonaisuuksinaan.

Kommentit liitteestä 9 loogiset tietovarannot

Tietovarannot-liite (liite 9 loogiset tietovarannot) sisältää samankaltaisia epäloogisuuksia kuin palvelukokonaisuudet (liite 3) ja päätietoryhmät (liite 8). Viitearkkitehtuurin kuvaus -raportin mukaan loogiset tietovarannot ja tietovirratt on kuvattu päätietoryhmien perusteella. Ongelmana on, että tiedot päätietoryhmistä ovat puutteelliset (kts. kommentit liitteestä 8).

Viitearkkitehtuurin kuvaus -raportin mukaan "Maakuntien viitearkkitehtuurin seuraavassa vaiheessa tullaan tarkentamaan tietovirtoja, etenkin kun tietojärjestelmäpalvelut on saatu määriteltyä ja nähdään mitä fyysisiä tietovarantoja niissä on." Pirkanmaan liitto toivoo, että viimeistään tässä seuraavassa vaiheessa tietoryhmät, palvelukokonaisuudet ja toimijat käydään huolellisesti läpi ja päivitetty materiaali myös lähetetään kommentoitavaksi.

Tietovarannoissa on päällekkäisyyksiä ja osa tietovarannoista on yleisiä. Esimerkiksi tilastointi ja analysointi koskee kaikkia sektoreita eikä vain pelastustoimea. Alueiden käytön tietovarannoissa voisi esimerkiksi yhdistää rakennetun ympäristön ja asumisen tietovarannot. Alueiden käyttöön kuuluvat myös palveluverkkoa, energiahuoltoa, vesihuoltoa ja muuta infrastruktuuria sekä esim. luonnonvaroja ja niiden hyödyntämistä koskevat aineistot. Paikkatiedot tulisi mainita alueiden käytön tietovarantoina. Alueiden käytön tietovarannoista on mainittu vain kaavoitus, asuminen ja rakentaminen. Tietoa kuitenkin tuotetaan laajasti myös esim. kulttuuriympäristöistä, maisemista, retkeilystä, virkistyksestä, energia- ja yhdyskuntahuollosta, kiviainesten ostopaikoista, liikenteen verkoista ja alueista, vesihuollosta sekä ympäristöhäiriöistä.

Epäloogisuutta esiintyy esimerkiksi liikennepalveluiden tietovarannoissa, joista ilmailuun ja raideliikenteeseen liittyvät tietovarannot eivät kuulu maakuntien ylläpidettäviksi. Maakunnat kuitenkin toimivat vahvasti näiden asioiden suunnittelijoina ja edistäjinä sekä tulevaisuudessa myös joukkoliikenneviranomaisina.

Kommentit liitteestä 11 tietovarantojen riippuvuudet

Tietovarantojen riippuvuudet -liite sisältää samankaltaisia epäloogisuuksia kuin palvelukokonaisuudet (liite 3), päätietoryhmät (liite 8) ja loogiset tietovarannot (liite 9).

Karoliina Laakkonen-Pöntys
Maakuntakaavoitusjohtaja

Hanna Djupsjöbacka
Maakunta-arkkitehti